

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΛΑΚΟΥΣ, Ο ΟΜΦΑΛΙΟΣ ΛΩΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΩΕΜΒΡΥΪΚΟΙ ΥΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

*Συμβολή στη Δημόδη Μαιευτική κατά τα Μεταβυζαντινά χρόνια
του Νέου Ελληνισμού (1453-1953) (Β' ΜΕΡΟΣ)*

Χρίστος Θ. Οικονομόπουλος¹, Αλεξάνδρα Χρ. Οικονομοπούλου²

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως αναφέραμε και στο Α' Μέρος, η παρούσα μελέτη στηρίζεται εξ' ολοκλήρου στην Ελληνική Λαϊκή Ιατρική Παράδοση, την οποία προσεγγίζουμε επιστημονικά. Η προσπάθειά μας αυτή αποσκοπεί στην προβολή της Δημόδους Μαιευτικής κατά τα Μεταβυζαντινά χρόνια του Νέου Ελληνισμού (1453-1953). Το πρωτογενές αυτό αθησαύριστο υλικό, το συγκεντρώσαμε από επιτόπια έρευνα στον ηπειρωτικό και στο νησιωτικό Ελληνικό χώρο, κατά το χρονικό διάστημα 1962-2006. Στην έρευνά μας αυτή φωτίζεται μια άγνωστη μέχρι σήμερα πτυχή της Νεοελληνικής Λαϊκής Ιατρικής, στον τομέα της Εμπειρικής Μαιευτικής, όπως έχει επιζηήσει στον προφορικό λόγο του απλού Έλληνα και αποτελεί το χρυσάφι του Νεοελληνικού Λαϊκού Πολιτισμού μας. Όπως αναφέραμε στο πρώτο μέρος, το «καθαρό» ή μη «πρόσωπο» του πλακούντα (υστέρου) είναι καθοριστικό για τη μοίρα και το πεπρωμένο του παιδιού, είτε αυτό είναι αγόρι ή κορίτσι. Οι εμπειρικές μαμές πίστευαν ότι ο καθρέφτης της υγείας ενός παιδιού φαίνεται καθαρά από τη μορφή και τη φυσιολογική όψη της μητρικής επιφάνειας του πλακούντα (εικόνες 1, 2, 3).

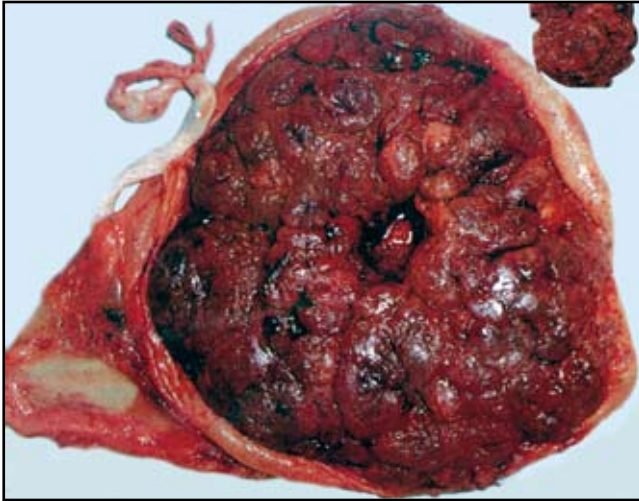
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΨΗ, ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΥΣΤΕΡΟΤΟΚΙΑ

Η τελετουργία, ως γενική έννοια, αποτελεί μια ιδιαίτερη πλευρά της ανθρώπινης δραστηριότητας. Τα Ελληνικά έθιμα της Γέννας, δηλαδή οι πράξεις και ενέργειες οι τυποποιημένες από την κοινότητα και όχι από το ίδιο το άτομο που τις τελεί, αποτελούν ιδιαίτερο είδος μηνυμάτων που μεταβιβάζονταν στον Ελλαδικό χώρο από γενιά σε γενιά, από τη Μυκηναϊκή εποχή μέχρι σήμερα, ως λαϊκές επιβιώσεις⁴⁹⁻⁵².

Από τα βασικά γνωρίσματα της τελετουργίας της Γέννας, θα ασχοληθούμε μόνο με αυτά που αφορούν το τρίτο στάδιο του τοκετού, δηλαδή την περίοδο της υστεροτοκίας, ήτοι την έξοδο του πλακούντα, του ομφάλιου λώρου και των εξωεμβρυϊκών υμένων. Θα αναφερθούμε σε τελετουργίες που έχουν επιβιώσει στην Ελληνική Ιατρική Παράδοση, από τους αρχαιότερους χρόνους μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες. Πιστεύουμε ότι οι νομοτελειακά ιατρικές τελετουργίες μας στέλνουν μηνύματα από το απώτερο παρελθόν, που εκφράζονται με συμβολικούς τρόπους, όπως κινήσεις, νεύματα, λέξεις, «ήχους» και συμβολικές πράξεις.

Η Γέννα (Εγκυμοσύνη, Τοκετός, Λοχεία) συγκινούσε ανέκαθεν τους Έλληνες, οι οποίοι, λόγω του πλούσιου συναισθηματικού κόσμου τους, είχαν ταυτίσει τη γυναίκα με τη ζωή. Για την Ελληνίδα, η Γέννα εξακολουθεί να αποτελεί ένα μεγάλο θαύμα, που δίνει νόημα στη φύση και την αποστολή της ως γυναίκα μέσα στον Κόσμο. Η Ελληνική Ιστορία μας διδάσκει ότι από τους αρχαιότερους χρόνους ο τοκετός ήταν για τις Ελληνίδες το ωραιότερο γεγονός της γυναικείας τους υπόστασης και η εκτέλεση της ιερότερης αποστολής τους. Αναφορικά με τα βασικά στάδια της ζωής, οι Ελληνίδες, ως πρωταρχικού ενδιαφέροντος θέματα, είχαν το Γάμο και τη Γέννηση⁵³⁻⁵⁷.

Σε προηγούμενες μελέτες μας στο έγκριτο αυτό Επιστημονικό Περιοδικό «Θέματα Μαιευτικής – Γυναικολογίας», επίσημο όργανο της Ενώσεως Μαιευτήρων – Γυναικολόγων Ελλάδος, έχουμε εκτενώς αναφερθεί σε πολύ ενδιαφέροντα θέματα της Δημόδους Μαιευτικής – Γυναικολογίας και της Παιδιατρικής. Σύμφωνα με τη γενική ομολογία των συναδέλφων Χειρουργών - Μαιευτήρων - Γυναικολόγων και Παιδιάτρων, η Λαϊκή Ιατρική Παράδοση της πατρίδας μας έχει γοητεύσει και σαγηνεύσει τους αγαπητούς συναδέλφους, που κατά γενική διαπίστωση και με ενθουσιώδεις λόγους, λαχταρούν τότε θα λάβουν το επόμενο τεύχος για να απολαύσουν την Ελληνική Λαϊκή Ιατρική Σοφία. Θερώμε τους ευχαριστούμε και από τη θέση αυτή.

Εικόνα 1. Η μητρική επιφάνεια του πλακούντα δηλαδή το «πρόσωπο». Στο μέσο φαίνεται ένα κενό. Από το σημείο αυτό λείπει μια κοτυληδόνα, η οποία αναζητήθηκε και βρέθηκε. Φαίνεται στο άνω δεξιό της εικόνας. Αν έμενε στη μήτρα θα προκαλούσε αιμορραγία ή φλεγμονή. Με την επισκόπηση της μητρικής επιφάνειας του πλακούντα, οι παλιές μαμές, ακολουθώντας την αρχαία παράδοση της Ήρας, εφόσον ο πλακούντας ήταν άρτιος, ονοματοθετούσαν το παιδί με «Αστρονομικά ονόματα», όπως Ήλιος, Αστέρι (αν ήταν αγόρι) και Σελήνη, Αφροδίτη (αν ήταν κορίτσι), ενώ αργότερα μετέπεσαν και σε επώνυμα για να δείξουν το όμορφο γένος της οικογένειας. Έτσι η μαμή, όταν παρέδιδε το νεογνό στη μάνα, έλεγε: «πάρε προβατινίτσα μου το αρνάκι σου, σου δίνω παιδί-αρνί» (3 φορές) και του έδινε το όνομα «Αστερούλη»· έτσι πολλοί κράτησαν το όνομα που έχει δώσει η μαμή, από το «πρόσωπο» του πλακούντα. Αναφέρω μερικά από την Εύβοια, όπου ζει ακόμα έντονα η παράδοση. Στην Εύβοια, όταν λένε Αστέρι, εννοούν τον Αυγερινό ως το κατεξοχήν άστρο για τη λαμπρότητά του. Έτσι από το όνομα Αστέριος, Αστέρης, που ονοματοθετούσε η μαμή, προήλθαν τα επώνυμα Αστεριάδης, Αστερίδης και των γυναικών Αστέρω, Αστερούλα και Αστερινή. Σε μεσαιωνικό έγγραφο της Χαλκίδας βρίσκουμε «Και έλαμπε το πρόσωπό της ως αυγερινός αστέρας», «είχε και κόρη πάντερον αυγερινό αστέρα».

Επίσης η μαμή έριχνε δύο σταγόνες πύαο από το μαστό της μάνας στα ματάκια του παιδιού για να τα καθαρίσει από τις τσίμπλες και το έλεγε Ξαστερούλη, ταυτίζοντάς το με τον ξάστερο ουρανό της Εύβοιας, Ουρανία, Ουράνω κ.λπ. «Αστρονομικά ονόματα και να λάμπει σαν το αστέρι την Πούλια και τον Αυγερινό». Από το όνομα Αυγερινός προήλθε και το επώνυμο Αυγερινός, Αυγερινόπουλος και Αυγερινίδης.

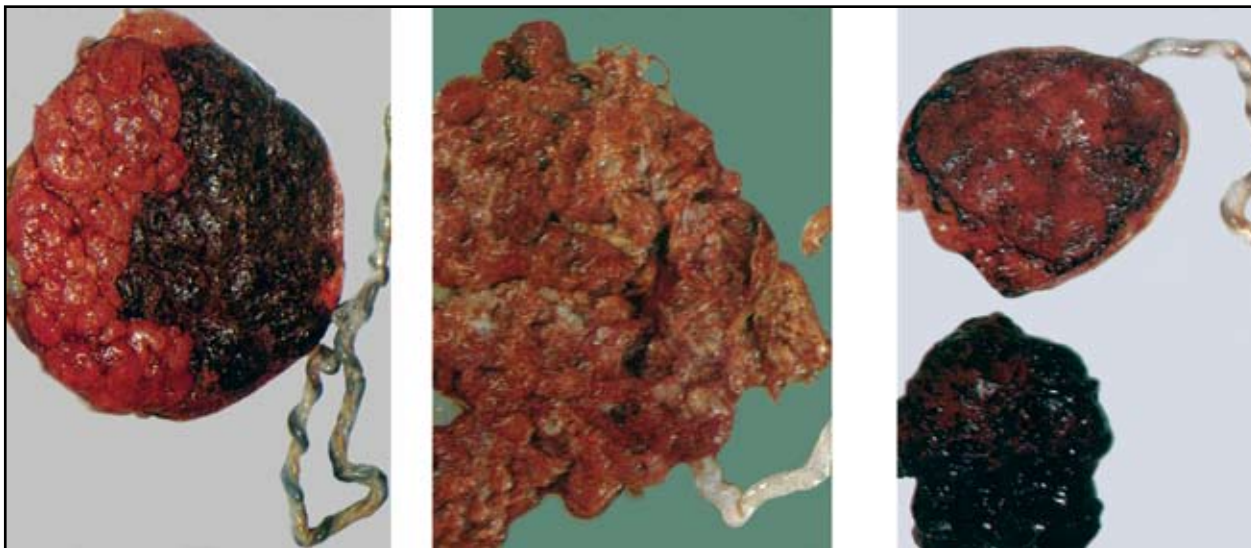
σωπούν τις Αρχαίες Ιέρειες. Τέλος, η μητέρα, με τη Γέννηση, εξυψώνεται ως συνδημιουργός, το δε νέο πλάσμα, το παιδί, εντάσσεται στην Κοινωνία ως οντότητα με υπόσταση ηθική και κοινωνική.

Τη μεγάλη αυτή αλλαγή έφερε στην Ελλάδα η Θρησκεία του Θεανθρώπου της Αγάπης με το Σαραντισμό, ο

Από τη Μυκηναϊκή εποχή, ως μεγάλη Ιάτρουα και Μαία θεωρούνταν η Θεά Ήρα (εικόνα 4), που ήταν επίσης προστάτιδα του νόμιμου γάμου και της οικογένειας. Η Γέννηση, από την αυγή της Μυθολογίας και της Ιστορίας, αποτελούσε μία από τις κρισιμότερες στιγμές της ζωής των Ελληνίδων, κατά τα τριάντα δύο (32) χρόνια της αναπαραγωγικής τους ηλικίας. Οι Ελληνίδες αυτές, όντας συναισθηματικά ευαίσθητες υπάρξεις, λόγω του εύκρατου κλίματος της Πατρίδας μας, είχαν εμπεδώσει στη συνείδησή τους ότι ειδικά η Γέννα περιέκλειε μια «κακή ώρα», μία «αποφράδα στιγμή», ιδιαίτερα στο τρίτο στάδιο του τοκετού, την υστεροτοκία (εικόνας 5, 6). Μη γνωρίζοντας όμως τον πιθανό χρόνο εμφάνισης της αποτρόπαιης εκείνης στιγμής, είχαν πλάσει, για την προστασία τους, ένα πολύπλοκο σύστημα αντιλήψεων, προλήψεων, δεισιδαιμονιών, δοξασιών και συμβολισμών. Επίσης, είχαν πιστέψει ότι το σύνολο των εθιμικών αυτών δρώμενων, θα ήταν ικανό να εξουδετερώσει τις θείες και δαιμονικές υπερφυσικές βλαπτικές δυνάμεις, τις οποίες φοβούνταν ότι θα επιδρούσαν καταστρεπτικά και θα εμπόδιζαν την ευτοκία κατά τη Γέννηση. Συνεπώς, θα τους στερούσαν την ευτυχία να φέρουν μέσα από τα σπλάγγχνα τους, ζωντανά και υγιή, τα αξιαγάπητα πλάσματά τους, τα παιδιά τους^{58,59,60}.

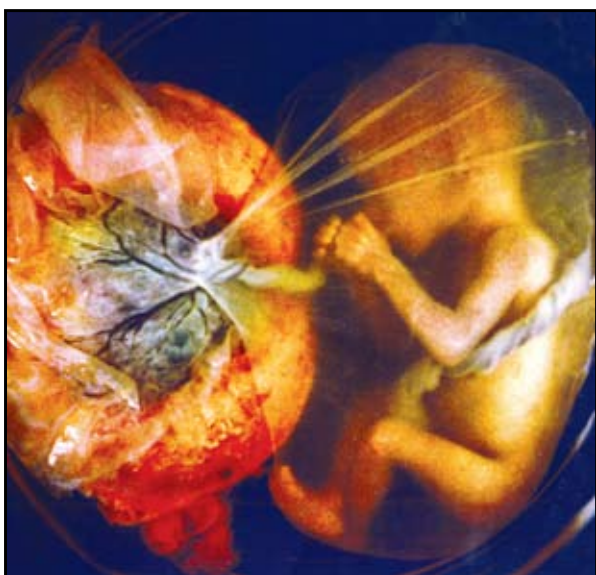
Απεναντίας, η Γέννηση χωρίς προβλήματα για τις μητέρες και τα παιδιά τους, τις έκαναν να αισθάνονται ότι συμμετείχαν ως βοηθοί στο έργο του Δημιουργού. Όλες αυτές οι αδιάκοπες τελετουργικές πράξεις τις οποίες είχαν επινοήσει, λόγω της ανωτέρας φυσικής ευφυΐας τους, δηλαδή της υψηλής διανοητικής τους ανάπτυξης, της ωριμότητας αλλά και της ευμετάβλητης, λόγω του κλίματος, ιδιοσυγκρασίας και του χαρακτήρα τους, αποτέλεσαν τον πυρήνα της ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού. Ένα μεγάλο τμήμα αυτού του Πολιτισμού είναι δημιούργημα των Ελληνίδων, παρά την υποτίμηση αυτών και των παιδιών τους, τόσο από τους Πολιτικούς, τους Στρατιωτικούς (βασιλείς, αρχηγούς κ.λπ.), όσο και από τους Νομοθέτες, ακόμα και τους Φιλοσόφους⁶¹⁻⁶⁴.

Το πλήθος των εθιμικών πράξεων σχετικά με τη Γέννα μας εδραίωσε την πίστη ότι το κέντρο όλων αυτών των προλήψεων, δηλαδή οι σαράντα (40) ημέρες της λοχείας έκρυβαν μια σοφή Ιατρική νομοτέλεια. Όλα αυτά ευελπιστούμε να τα καταδείξουμε στη συνέχεια της έρευνάς μας, τονίζοντας ότι οι παλιές εμπειρικές Μαμές ήταν αγράμματες μεν, αλλά συναισθηματικά «πλούσιες δεξαμενές» των ιατρικών εθίμων. Αυτές πιθανότατα να εκπρο-

Εικόνα 2. Τρεις διαφορετικοί αποκολληθέντες πρόωρα πλακούντες που δεν έχουν καλό πρόσωπο α) πλακούντας εμβρύου 38 εβδομάδων με αιμορραγία, που πέθανε ενδομητρικά και ζύγισε 3120 γρ. και ο πλακούντας 1310 γρ.

β) Νεκρωμένες επιφάνειες πλακούντα σε μεγάλη έκταση και κακή πρόσφυση. Το πρόσωπο του πλακούντα είναι ωχροκίτρινο. γ) Το μισό του πλακούντα είναι νεκρωμένο από σοβαρή αιμορραγία.

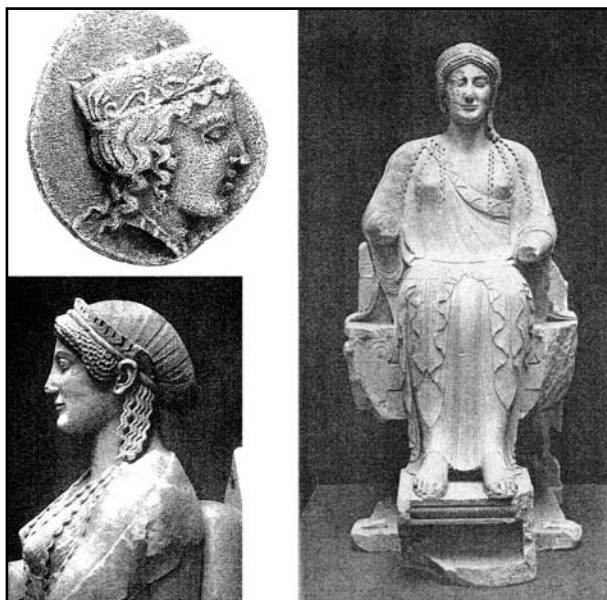
Εικόνα 3. Ανθρώπινο έμβryo 14 εβδομάδων κύησης. Το έμβryo βρίσκεται εντός της αμνιακής κοιλότητας και συνδέεται με τον ομφάλιο λώρο και τον πλακούντα (R. Rugh).

ένα μέρος του από το βλεννογόνο της μητέρας του και κατά το υπόλοιπο από ιστούς τους οποίους προμηθεύεται από το ίδιο το έμβryo, αλλά με μία μεγάλη διαφορά, ότι το τροφικό και το αναπνευστικό δε συμπεριλαμβάνονται μέσα στο ίδιο το σώμα του εμβρύου. Αυτός λοιπόν «λακωνικά» είναι ο ανθρώπινος πλακούντας, που αποτελείται μορφολογικά από ιστούς της μητέρας και του εμβρύου. Τα τριχοειδή - τόσο από τη μητέρα όσο και από το έμβryo - συνυφαίνονται αρμονικά, χωρίς όμως και να ενώνονται, ανάμεσα στη μητέρα και το έμβryo, διαδικασία που γίνεται μέσα από ειδικές μεμβράνες. Για να προβεί κάποιος σε μια γενικότερη θεώρηση του πλακούντα, πρέπει

οποίος τα δύο αυτά πρόσωπα - τη Μητέρα και το Παιδί - τα ενέταξε επίσημα στην Ελληνική Κοινωνία, ως νέα σεβάσμιμα και αξιολάτρευτα μέλη της. Η έννοια του Σαραντισμού, εδώ, είναι ταυτόσημη με την Κοινωνική Γέννηση. Έτσι ο Χριστιανισμός εξύψωσε τη Γυναίκα και το Παιδί, μία πράξη αναγκαία που δεν την είχε κάνει τούς αιώνες πριν το Ιερατείο των Ολυμπίων, ούτε και η τάξη των Προσωκρατικών και των μετέπειτα Φιλοσόφων, αλλά ούτε και οι σοφοί Νομοθέτες, ακόμα και οι Θρησκευολόγοι των Ελληνιστικών Χρόνων σε όλη την επικράτεια της Αρχαίας Ελλάδας και των αποικιών της⁶⁵⁻⁷⁰.

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑΣ, Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΩΣ ΟΡΓΑΝΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΒΡΥΟ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΒΡΥΟ

Είναι γνωστό ότι πέρα από τα μαρσιποφόρα ζώα, όλα τα άλλα θηλαστικά έχουν πλακούντα. Το χαρακτηριστικό του πλακούντα αυτού είναι ότι το έμβryo, σε αυτά, παραμένει για ένα αρκετό χρονικό διάστημα εντός της μήτρας της μητέρας και τρέφεται, λαμβάνοντας και το αναγκαίο για τη ζωή του οξυγόνο, από τον πλακούντα, δηλαδή από ένα όργανο που η σύστασή του έχει διαμορφωθεί κατά

Εικόνα 4. Η θεά Ήρα.

να ασχοληθεί με τη Φυσιολογία, με την Ανοσολογία και την Ιστοχημεία και να μελετήσει τις διάφορες εμφανείς και αφανείς λειτουργίες του⁷¹⁻⁷⁶.

ΗΛΛΑΪΚΗ ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΑΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΜΑΜΕΣ

Ο Τοκετός ολοκληρώνεται με την τρίτη πράξη, δηλαδή την υστεροτοκία, που ως κύριο χαρακτηριστικό έχει την πλήρη αποκόλληση του πλακούντα και την έξοδο του ακέραιου, μαζί με τον ομφάλιο λώρο και τους εξωεμβρυϊκούς υμένες. Ας θυμίσουμε τις δύο προηγούμενες πράξεις: Όπως είναι γνωστό, κάθε επιμελημένο έργο περιλαμβάνει τρεις πράξεις. Έτσι και το καλοσχεδιασμένο από τον μέγα Πλαστουργό Δημιουργό Θεό, που πάντα γεωμετρει και φροντίζει τα πλάσματά του, το μεγαλειώδες αυτό έργο, το πλέον τέλειο της Δημιουργίας του, δηλαδή ο ερχομός στη Μάνα Γη του Νέου Ανθρώπου από τη βοήθ του Γυναίκα, στη Δημιουργία το έχει χωρίσει σε τρεις πράξεις, οι οποίες, ενώ χρονικά είναι άνισες, κρύβουν την Πανσοφία του Πλαστουργού Θεού⁷⁶⁻⁸⁰.

Στο πρώτο μέρος του τοκετού, της λεγόμενης διαστολής του τραχήλου της μήτρας, οι ωδίνες συνεχώς δυναμώνουν. Παρά ταύτα η γυναίκα αισθάνεται μια ενδόμυχη ευχαρίστηση. Γενικώς όμως, το πρώτο στάδιο της διαστολής του τραχήλου της μήτρας είναι πολύ επώδυνο και μάλιστα σε πρωτοτόκους. Το στάδιο αυτό μπορεί να διαρκέσει και ένα ολόκληρο 24ωρο. Λόγω του ότι είναι πολύ επώδυνο δύνανται οι ωδίνες να εξαντλήσουν τη νεαρή επίτοκο που δεν είχε ποτέ φανταστεί αυτούς τους πόνους και την έντασή τους. Οι παλιές Μαιμές συνεχώς άκουγαν τα «σκουσμάρια» και τις φράσεις «απελπισιάς», σαν τις παρακάτω: «Αχ Γιώργη μου τι μούκανες, δεν

Εικόνα 5. Μία από τις σοβαρότερες αιμορραγίες στον τοκετό ήταν η αιμορραγία της υστεροτοκίας. Ήταν ο φόβος των γυναικών που είχε στείλει εκατοντάδες γυναίκες τα παλιά χρόνια στον Άδη. Από Γκραβούρα του 1773 (από το βιβλίο Ανατομίας του F. Weinder 1908).

Εικόνα 6. Η πρόωγη αποκόλληση του πλακούντα είναι από τις πολύ σοβαρές επιπλοκές. Παλαιότερα ήταν 100% θανατηφόρος, σήμερα εξακολουθεί να είναι για τη μητέρα 10% και για το έμβρυο 60% θανατηφόρος. Γκραβούρα του 1400 (από το βιβλίο Ανατομίας του F. Weinder 1908).

Εικόνα 7

Εικόνα 8

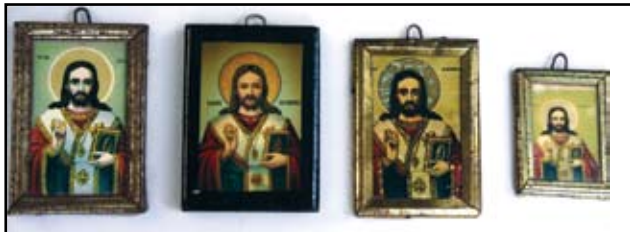
το ματακάνω...!» ή ένα ευτράπελο τραγουδάκι με το οποίο απαντούν οι Γριές Μαιμές: «Όταν έπιανες τα χέλια με χαρές και με τα γέλια κι όταν τα 'βαζες στην κούπα, δε σκεφτόσουν και τούτα;». Το πρώτο αυτό, το μακράς διάρκειας στάδιο της διαστολής, συνήθως φέρνει εξάντληση στις «πρωτάρες». Το δεύτερο, της εξωθήσεως, μπορεί να διαρκέσει περίπου μισή ώρα. Έχει όμως, το στάδιο αυτό της εξωθήσεως, εκρηκτικό χαρακτήρα, αλλά εδώ, όπως αναφέραμε, όλα τελειώνουν γρήγορα, σε σχέση με την πρώτη πράξη του τοκετού, που είναι κατά πολύ επώδυνη και μακράς διάρκειας. Γι' αυτό πρέπει πάντοτε να δίνει η Μαιμή, όπως και το έπραττε, ενθάρρυνση, δίνοντας κουράγιο και ζητώντας περισσότερο υπομονή παρ' ό,τι η επίτοκος φαίνεται εξαντλημένη, στο πρώτο στάδιο, από τη διαστολή που έχει κρατήσει πολλές ώρες. Τότε, όπως λένε οι παλιές Μαιμές, έρχεται η Θεία Χάρις της Παναγίας και των Προστατών Αγίων (εικόνες 7, 8, 9, 10, 11, 12) και ξαφνικά βλέπουμε την εξαντλημένη επίτοκο να λάμπουν τα μάτια της και από «μισοπεθαμένη» να αναστηκάνεται, οι δε μέχρι τώρα αναστεναγμοί της να γίνονται βαθειά επώδυνοι, αλλά ταυτόχρονα να αισθάνεται ευτυχισμένη. Τώρα παίρνει μια βαθειά αναπνοή με σφρύγγος και αυνηθήσιτη δύναμη. Τι ακριβώς συνέβη; Απλούστατα η επίκληση προς τους Αγίους της ενδυνάμωσε την πίστη (εικόνες 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14) και αυτομάτως κινητοποιήθηκαν οι νευροχημικοί και ενδοκρινικοί μηχανισμοί των νευρομεταβιβαστών του υποθαλάμου. Έτσι, το σπυδαίο αυτό μορφολογικό όργανο του εγκεφάλου πλημμύρισε την κυκλοφορία του αίματος με νευροχημικές ουσίες και νευρομεταδότες όπως ντοπαμίνη, στιμουλίνες, Β-ενδορφίνες και πολυπεπίδια ευεξίας⁸¹⁻⁸⁵.

Εικόνα 9.

Εικόνα 10.

Εικόνα 11.

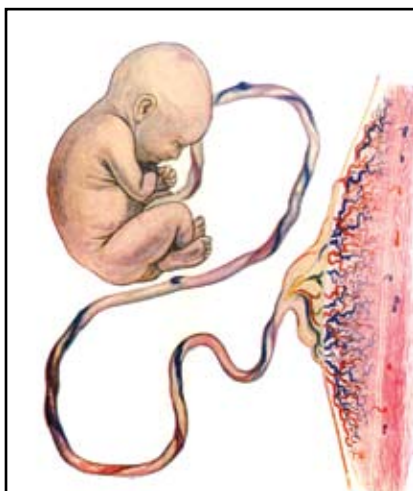

Εικόνα 12.

Εικόνες 7, 8, 9, 10, 11, 12. Προστάτες Άγιοι της Υστεροτοκίας που έδιναν καλή λευτεριά. Ο λαός και η εμπειρική μαμή πίστευαν ότι πρώτη η Παναγία και ο Χριστός είχαν μεγάλη δύναμη κατά την περίοδο της υστεροτοκίας να ελευθερώσουν τη γυναίκα χωρίς μεγάλα προβλήματα, δηλαδή χωρίς σοβαρές αιμορραγίες. Οι μαμές έδιναν μεγάλη σημασία στους φτωχούς αγίους. Έτσι λ.χ. παρακαλούν τον Άγιο Φανούριο να φανερώσει το ύστερο ή την Αγία Μαρίνα να μην επιτρέψει στο ύστερο να πνίξει τη γυναίκα. Στην εικόνα, η Αγία Μαρίνα πατάει το δαιμόνιο που κρατάει τον πλακούντα. Ο Άγιος Ρηγίνος και οι Άγιοι Σαράντα Μάρτυρες είναι προστάτες από τις καθ' έξιν αποβολές (αραχνόγκαστρον γυναίκα), ενώ ο Άγιος Ελευθέριος ελευθερώνει τη γυναίκα με την έξοδο του πλακούντα. Όταν δεν έβγαине ο πλακούντας, τότε έρχονταν οι επιτυχημένες μητέρες της γειτονιάς με ένα εικονάκι του Αγ. Ελευθερίου και το ακουμπούσε η καθεμία πάνω στην κοιλιά της λεχώνας, ώστε να βγει το ύστερο χωρίς αιμορραγία. Αξιοσημείωτη είναι η εικόνα 12. Μέσα σε ένα χάλκινο πιάτο η μαμή έριχνε νερό και εμβάπτιζε τη χάρτινη εικόνα του Αγ. Ελευθερίου, μετά διάβαζε την Αγ. Επιστολή και 3 «Πάτερ Ημών» και η γυναίκα έπινε το νερό, που είχε πάρει τη χάρη του Αγ. Ελευθερίου και έτσι πίστευαν ότι αποκολλούνταν ο πλακούντας και η γυναίκα απελευθερωνόταν.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο του τοκετού είναι αυτό της υστεροτοκίας. Η πράξη αυτή κλείνει με την αποβολή του πλακούντα και τη σύσπαση της κενής πλέον περιεχομένου μήτρας. Μόνον όταν αυτός ο τελευταίος χρόνος θα έχει συμπληρωθεί, η γυναίκα θα είναι τελικά προστατευμένη από τη Μοίρα της και από τα κακά Δαιμόνια, τις αρχαίες Ερινύες. Το στάδιο αυτό - στην περίπτωση μας - για να είναι φυσιολογικό, η διάρκειά του θα πρέπει να

Εικόνα 13. Διαγραμματική παράσταση της στενής σχέσης που έχει η μητρική και η εμβρυϊκή κυκλοφορία. Ο πλακούντας προσφέρει συνεχώς επί εννέα μήνες το ζωογόνο οξυγόνο και τη φιλτραρισμένη τροφή, ώστε η πνευματική όσο και η σωματική διάπλαση του εμβρύου να είναι αρμονική (De Lee).

Εικόνα 14. Αγιασματάρια με ευχή και χειρόγραφο ευχολόγιο για την ανώδυνη αποβολή του πλακούντα. Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Εικόνα 15. Οι τρεις αρετές που έπρεπε να θυμάται και να έχει συνειδητοποιήσει μια παλιά παραδοσιακή μαμή για να χαρακτηριστεί ως «πετυχημένη μαμή» ήταν:

α) Να θυμάται ότι η πιο φοβερή επιπλοκή κατά την τρίτη φάση του τοκετού ήταν η αιμορραγία της υστεροτοκίας. Αυτή η αιμορραγία να θυμάται ότι μπορούσε να αποβεί μοιραία για τη γυναίκα μέσα σε λίγα λεπτά. Ήταν ο μεγάλος δολοφόνος των γυναικών που πέθαιναν πάνω στη γέννα.

β) Να θυμάται ότι η αιμορραγία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι ο πλακούντας δεν καταφέρει να αποκολληθεί τελείως και έτσι εμποδίζει τη μήτρα να επανέλθει στο φυσιολογικό της και να σταματήσει η αιμορραγία.

γ) Να θυμάται να βρίσκεται ανά πάσα στιγμή σε εγρήγορση, να μη χάσει την ψυχραιμία της και να δράσει ταχύτατα για τη θεραπεία, που είναι πολύ απλή - η αποκόλληση του πλακούντα με το χέρι, βάζοντάς το μέσα στη μήτρα.

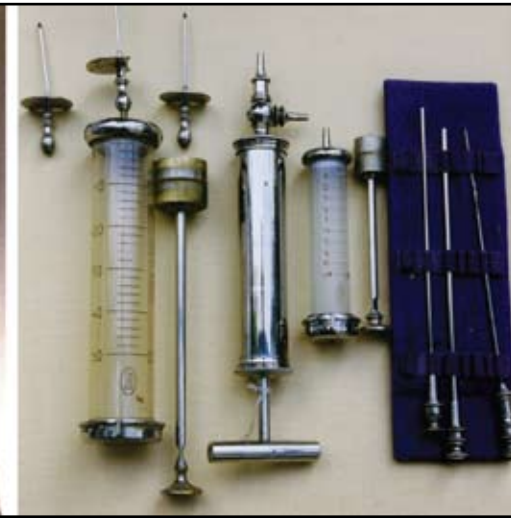
είναι 15-30 λεπτά, αλλά ο χρόνος αυτός είναι πολύ κρίσιμος για αιμορραγία.

Ο τοκετός ολοκληρώνεται με την αποκόλληση του πλακούντα από το ενδομήτριο και με την έξοδό του από το αιδοίο, μαζί με τους εξωεμβρυϊκούς υμένες και τον ομφάλιο λώρο. Μόνο όταν η έξοδος του πλακούντα και των εξαρτημάτων του είναι ακέραια θεωρείται ότι η γυναίκα είναι ελεύθερη. Η μη πλήρης και ολοκληρωτική αποκόλληση του πλακούντα συνεπάγεται, τις περισσότερες φορές, σοβαρή αιμορραγία κατά την υστεροτοκία. Γι' αυτό, η πλέον κοινή λαϊκή ονομασία του πλακούντα είναι «λευτέρη», γιατί με την έξοδό του ελευθερώνεται η γυναίκα⁸⁶⁻⁹⁰. Επειδή δε ο πλακούντας ακολουθεί τη γέννηση του εμβρύου λέγεται «ακόλουθο», «ακλούθι», «συνακόλουθο»,

Εικόνα 16. Διάφοροι αιματοστάτες. Τα παλιά χρόνια η έγκυος γυναίκα ήταν επιρρεπής στο να πιστεύει κάθε τι που ήταν υπερφυσικό, λόγω του φόβου για μια πιθανή κακή έκβαση του τοκετού. Κάτω από αυτές τις ψυχαναγκαστικές επιδράσεις, πίστευαν ότι ορισμένοι ημιπολύτιμοι και πολύτιμοι λίθοι, όπως ο αιματίτης, το ρουμπίνι λόγω του κόκκινου χρώματος, είχαν την ιδιότητα να σταματούν την αιμορραγία του τοκετού γι' αυτό οι παλιές μαμές τους λέγανε «καληγεννητήγια πετράδια», «καλομανίτες» ή «πετράδια της Λευτεριάς».

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Εικόνα 17. α) Ο κατά τα άλλα σοφός Καθηγητής της Ανατομικής Γεώργιος Α. Σκλαβούνος είχε ισχυριστεί το 1919 και έκανε σχετική ανακοίνωση στις 23/2/1919 στην Ιατρική Εταιρεία Αθηνών, σε Ελληνικά Ιατρικά Περιοδικά καθώς και σε Ξένα Γυναικολογικά Περιοδικά ότι είχε επινοήσει ο ίδιος μέθοδο που την ονόμασε «Υδραυλική μέθοδος ταχείας αποκολλήσεως του πλακούντα». Τη μέθοδο αυτή, πίεσε να εφαρμόσει ο Τρύφων Αντριάνακος, ένας σεμνός και λαμπρός επιστήμων ο οποίος, όπως μου ανέφερε ο αείμνηστος Χαρ. Γαλανόπουλος, Υφηγητής της Ιατρικής, που μου είχε γνωρίσει τον Αντριάνακο στη βιβλιοθήκη του «Αγ. Σάββα», είχε μετανιώσει (λόγω ρήξης μήτρας, κόλπου, εμβολή αέρος και θρομβώσεων) γι' αυτό και η μέθοδος αυτή ξεχάστηκε εντελώς. β) Εδώ είναι οι πρώτες σύριγγες του Γ. Σκλαβούνου τις οποίες ο υποφαινόμενος, αγόρασα μαζί με μερικά βιβλία από δημοπρατήριο, τα οποία είχε εγχορήσει ο Θεμ. Σκλαβούνος σε μια ανηψιά του με τη μεσολάβηση του παλαιοπόλη Χ. και ανήκουν σήμερα, μαζί με τα βιβλία, στην περιουσία του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής. γ) Τρύφων Αντριάνακος, ένας σεμνός αφιλοχρήματος επιστήμων, υπόδειγμα Ιπποκρατικού Γιατρού.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

«στερνό», «κατά πόδας», ακολουθώντας το βρέφος. Επίσης, αφού είναι το τελευταίο μέρωμα του τοκετού, λέγεται «ύπερο», «υστέρι», «υστέρρα», «δευτέριο», ίσως και από το όνομα της μήτρας που λέγεται και υστέρρα. Κατά μία άλλη άποψη, η ονομασία «συντρόφι», «ντίμα», «αδέρφι» ή «αδέλφι» δηλώνει την συντροφικότητα του πλακούντα με το αρτιγέννητο. Επίσης, άλλη ονομασία είναι το «κτάρρ», «κντάρρι», «κτάρρι» από το κύτταρο. Ακόμη, ο υμένας που περιβάλλει προστατευτικά το έμβρυο, υπό μορφή σάκου λέγεται «ασπίδα», «ντύμμα», «μπόλια», «προσωπίδα», «φιλοπροσωπίδα», «διπλοπροσωπίδα», «τίπα» ή «στρώμα». Τέλος, το λένε και «οχτρό» δηλαδή εχθρό, αφού συμπεριφέρεται εχθρικά - με τη σοβαρή και κατακλυσμαία αιμορραγία - ως ο εχθρός με την οποία πνίγει τη γυναίκα. Τότε το λέγανε και «παλιοτσέταρο»⁹¹⁻¹⁰⁰.

Εικόνα 18

Εικόνα 19

Εικόνες 18, 19. Μαγικές τελετουργίες της μαϊμής, ο βελονισμός του ομφαλίου λώρου με τις «Νιζές» (Νυξίες), δηλαδή βελόνες κομμώσεως για τις αρχόντισσες και με άγγιστρα μεταλλικών αδρακτιών για να φοβερίσουν το ύστερο, προκαλώντας την αποκόλληση του πλακούντα.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Η ΑΤΕΛΗΣ ΑΠΟΚΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ ΚΑΙ Η ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑ ΤΗΣ ΥΣΤΕΡΟΤΟΚΙΑΣ

Το σκηνικό του μέχρι τώρα φυσιολογικού - κατά τα άλλα - τοκετού μπορεί στις πρώτες δύο ώρες του τρίτου σταδίου της υστεροτοκίας να αλλάξει άρδην και να δημιουργήσει μεγάλους και φοβερούς κινδύνους απειλητικούς για τη ζωή της γυναίκας, η οποία μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας μπορεί να κινδυνεύσει να πεθάνει από αιμορραγική καταπληξία. Όταν, μετά τη γέννηση του παιδιού, ο πλακούντας δεν αποκολλάται ή αδυνατεί να αποκολληθεί ολοκληρωτικά και να «πέσει», τότε η φοβερή αιμορραγία της υστεροτοκίας ερχόταν στο προσκήνιο και ήταν άμεσα απειλητική για τη μητέρα. Τότε, ο Κακός Δαίμονας της τρομερής, κατακλυσιμαίας αιμορραγίας απέβαινε, για τη μόλις προ δεκαπέντε περίπου λεπτών «ευτυχισμένη» μητέρα, να έρχεται με τη μαύρη και θανατηφόρα μορφή του Χάρου να την πάρει μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας.

Στο σημείο αυτό, δε θα αναλύσουμε τις σοβαρές επιπλοκές του δεύτερου σταδίου του τοκετού, αλλά πιστεύουμε ότι είναι πολύ αναγκαίο, παρά το ότι η μελέτη μας είναι ιστορική, να παραμείνουμε στο θέμα της υστεροτοκίας γιατί ακόμα και σήμερα παρά την άριστη οργάνωση της Αιμοδοσίας επιστάται η προσοχή και του σύγχρονου Μαιευτήρα,

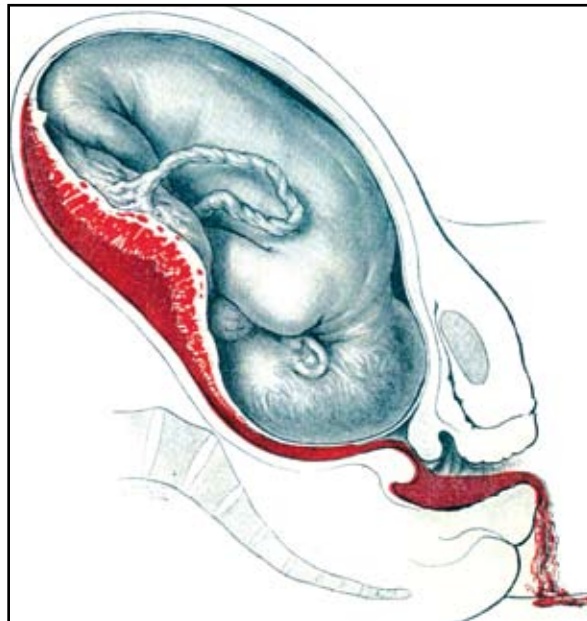
Εικόνα 20. Αργυρό τετράδραχμο της Ερέτριας, κοπής του 196-146 π.Χ. Εμπροσθότυπος με κεφαλή της Αρτέμιδος και οπισθότυπος με βόδι και τη λέξη ΕΡΕΤΡΙΑΩΝ. Όλα τα νομίσματα της Εύβοιας είχαν ως οπισθότυπο το βόδι-αγελάδα. Το νησί, τα πολύ παλιά χρόνια λεγόταν Αβαντίς και κατόπιν επονομάσθηκε Μάκρις, από την επιμήκη μορφή του. Μετά λεγόταν Ελλοπία. Η τροφός της Ήρας, εκτός από την Προσύμνη, ήταν και η Ασωπίς, που είχε το παρωνύμιο Εύβοια, γιατί φρόντιζε ώστε η Ήρα να έχει τις καλύτερες αγελάδες. Στο «πολυδίψειον Άργος» είχε γίνει επιζωοτία και η θεά Ήρα θρήνησε την πρώτη εκατόμβη, απέπειψε δε τις Προιτίδες ως ανίκανες - που έπαθαν μανιοκατάθλιψη - και τις έκλεισε στο σημερινό σπήλαιο των Καστριών. Τις θεράπευσε τελικά ο Μελάμπους, γιος του Ασκληπιού. Τότε, λόγω των πολλών απιστιών του Δία και της ζηλοτυπίας της Ήρας, που ήταν η Τρίτη σύζυγος του Δία, ανέλαβε να τους συμφιλιώσει η Ασωπίς (Εύβοια), που ήταν εντωμεταξύ η υπεύθυνη των βοοστασιών της Ήρας στην Εύβοια. Ο Δίας τότε χάρισε στην Ήρα το νησί Μάκρις και η Ήρα για να τιμήσει την Ασωπίδα (Εύβοια) για τη συμφιλίωσή τους και τη θεραπεία των βοδιών της, μετονόμασε το νησί με το παρωνύμιο της Ασωπίδας που ήταν γνωστή ως Εύβοια, που σημαίνει αυτή που φροντίζει ώστε τα βόδια και οι αγελάδες να είναι υγιή και εύρωστα. Η Εύβοια (εκ του Εν και Βους) είχε επινοήσει (όπως διασώζει η μυθική παράδοση) την έγχυση από τον ομφάλιο λώρο θαλασσίον ύδατος με «καλαμοκάνη», σερβιτσάρι προκειμένου να αποκολληθεί ο πλακούντας των αγελάδων. Ο πλακούντας της αγελάδας έχει 170-180 κοτυληδόνες και η κατακράτηση του πλακούντα ήταν και τότε και τώρα ακόμα πολύ συχνή στις αγελάδες - τη μέθοδο αυτή εφάρμοσε και ο Δημόκριτος τον 5ο αιώνα π.Χ.

ώστε να βρίσκεται πάντα σε εγρήγορση. Αφορμή μας έδωσε ένα πρόσφατο ιατρικό δημοσίευμα από το Michigan των Η.Π.Α. όπου επί 57 ασθενών με αιμορραγία της υστεροτοκίας οι εννέα γυναίκες πέθαναν διότι οι θεράποντες Γιατροί δεν αξιολόγησαν τη σοβαρότητα της περίπτωσης (εικόνες 5, 6). Η φοβερή αυτή μορφή της αιμορραγίας της υστεροτοκίας είναι κάτι παρόμοιο όπως ένας τρομερός σεισμός, τον οποίο ακολουθεί ένα τσουνάμι Ασιατικό με ισχυρότατο παλιρροιακό κύμα, που μπορεί να αποβεί μοιραίο για τη γυναίκα μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας.

Το είδος αυτής της τρομερής αιμορραγίας θεωρούνταν τα παλιά χρόνια ως ο μεγαλύτερος δολοφόνος των γυναικών που πέθαιναν επάνω στη Γέννα (εικόνα 16). Στην πορεία της Ανθρωπότητας όχι μόνο χιλιάδες, αλλά και εκατομμύρια γυναικών-μητέρων έχουν χαθεί δια μέσου των αιώνων, από την κατακλυσμαία αιμορραγία της υστεροτοκίας. Σήμερα, γνωρίζουμε ότι αν το πνεύμα του Μαιευτήρα, που συνήθως είναι ξύπνιο, βρίσκεται ανά πάσα στιγμή σε εγρήγορση και αντιληφθεί εγκαίρως την αιτία και αν και τότε δε χάσει την ψυχραιμία του και δράσει ταχύτατα, μη επιτρέποντας στον εαυτό του να χαθεί ούτε ένα λεπτό της ώρας και με ταχύτητα όχι την τυχούσα, αλλά με την αποφασιστικότητα μυθικού ήρωα, να προβεί αμέσως στη θεραπεία - η οποία είναι πολύ απλή - δηλαδή να προβεί στην πλήρη αποκόλληση του πλακούντα με το χέρι του, που θα φέρει ένα αποστειρωμένο γάντι, να εισχωρήσει απαλά στην κοιλότητα της μήτρας και να αποκολλήσει τον ατελώς αποκολληθέντα πλακούντα ολοκληρωτικά¹⁰¹⁻¹⁰⁵. Γι' αυτό, η παραμικρή χρονοτριβή σε κάθε περίπτωση αιμορραγίας της υστεροτοκίας είναι δυνατόν να αποβεί καταστροφική. Ποτέ άλλοτε ο Μαιευτήρας δε θα δοκιμάσει την ικανότητα ταχείας δράσεως, παρά μόνο σε μια τόσο τραγική και δραματική δυνατότητα πάλης του, βλέποντας κατάματα το Χάρο. Ας μη λησμονούμε επίσης ότι όχι μόνο η κατακλυσμαία αιμορραγία της υστεροτοκίας, αλλά ακόμα και μια μικρή αιμορραγία, αλλά παρατεταμένη, καταλήγει και αυτή τόσο τραγικά ώστε να αποβεί κι αυτή μοιραία για τη μάνα-λεχώδα. Γι' αυτό φύλακες γρηγορείτε! Κάθε Έλληνας Μαιευτήρας ας ενθυμείται τη Θεά Ήρα που πρώτη εφάρμοσε τη δακτυλική αποκόλληση του αιμορραγούντος πλακούντα πριν από

Εικόνα 21. Η έγερση του Λαζάρου από το Χριστό «Λάζαρε δεύρω έξω». Ψηφιδωτό Μονής Αγίου Λουκά Καρδίτσας. Η Ανάσταση του Χριστού.

Εικόνα 22. Η πρόωγη αποκόλληση του πλακούντα έφερε συνήθως κατακλυσμαία αιμορραγία που ήταν θανατηφόρα για τη μάνα και το παιδί και ακόμα και σήμερα είναι πολύ σοβαρή. Την παλιά εποχή, οι Έλληνες της Μικράς Ασίας (ιδίως του Πόντου και της Καπαδοκκίας) την αιμορραγία αυτή την ονόμαζαν «Άλυ», «Την πάτησε ο Άλυς» που ονομάστηκε έτσι από το ορητικό κόκκινο ποτάμι, το μεγαλύτερο της Μικράς Ασίας, που ονομάζεται ακόμα μέχρι σήμερα «Κιγίλ Ιρμάκ», δηλαδή κόκκινο ποτάμι της Σινοπίας Γης από το κόκκινο - αργυλώδες χώμα (έπαιρνε το χρώμα αυτό από τους ορητικούς χειμάρους που παρέσυραν το κόκκινο χώμα της Σινοπίας Γης).

Εικόνα 23. Διάφορες λόγγες για να τρυπούν τον ομφάλιο λώρο και να τον φοβερίζουν όπως στις εικόνες 18 και 19.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

3000 χρόνια στο Ηραϊόν του Άργους.

Η Θεά Ήρα (εικόνα 4) είχε μετατρέψει τον οπισθόδομο του Ηραίου του Άργους σε πρότυπο Μαιευτήριο. Η μυθική παράδοση έχει διασώσει κατά τη Μυκηναϊκή Εποχή την πίστη ότι η αιμορραγία της υστεροτοκίας οφειλόνταν σε κακό Πνεύμα που το λέγανε «Ολού» ή «Ολοού». Τη μεγάλη αυτή αιμορραγία, που ερχόταν απροσδόκητα, την παρομοίαζαν με τον όλεθρο, το Χάρο. Επίσης, την ονόμαζαν «Ολέσα». Ίσως είναι γλωσσικό κατάλοιπο και προσωποποίηση του ολέθρου από το ολλυμι, ολέσω, όλωκα και ολλύω = καταστρέφομαι, χάνομαι, απόλλυμαι. Η Ήρα πίστευε ότι το πνεύμα του Ολοού προξενούσε στη λεχώνα την αιμορραγία αυτή, δηλαδή ο κακούργος και καταστρεπτικός Δαίμονας που πίστευαν ότι ήταν ζωντανός και κατοικούσε μέσα στον πλακούντα!! Κατά τη Μυκηναϊκή εποχή, επίσης, πίστευαν ότι η κατακλυσμαία αιμορραγία της υστεροτοκίας οφειλόταν και σε ένα άλλο δαιμονικό πνεύμα που το ονόμαζαν Λευγαλέω και ήταν συνώνυμο επίσης με το ύστερο (πλακούντα). Η Ήρα, σαν Ιάτραινα του τοκετού, προέβαινε ρηξικέλευθα και αποφασιστικά με ψυχραιμία στην εκρίζωση του δαιμονίου αυτού, δηλαδή του ατελώς αποκολληθέντος πλακούντα. Εισχωρούσε ήπια το χέρι της στον πυθμένα της μήτρας και ξερίζωνε το Δαιμόνιο. Ακόμη και σήμερα, οι παλιές παραδοσιακές μαμές το ύστερο το αποκαλούν οχτρό (εχθρό) και πιστεύουν ότι είναι ζωντανό πράγμα που πνίγει τη γυναίκα, γι' αυτό το τεμάχιζαν ή το καίγανε ή το καταπερόνιζαν¹⁰⁶⁻¹¹⁰.

Εικόνα 24. Παλαιά βρώμικα μεταχειρισμένα τσαρούχια του συζύγου, στα οποία έριχνε η μαμή ένα κλούβιο αυγό και υποχρέωνε τη γυναίκα να το πει για να αναγουλιάσει με ένταση και από το σπαρτάρισμα των κοιλιακών τοιχωμάτων και την αύξηση της ενδοκοιλιακής πίεσης, να αποβληθεί ο πλακούντας. Αν δεν αποβαλλόταν ο πλακούντας η γυναίκα ήταν καταδικασμένη.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Εικόνα 25. Το ξεκλειδωμά του υστέρου (πλακούντας). Παραπάντα, αν δεν αποβαλλόταν ο πλακούντας, τότε η μαμή έδενε τρία κλειδιά, κατά προτίμηση από εκκλησιά, με ένα κόκκινο κορδονάκι στην άκρη του ομφάλιου λώρου και σήκωνε τη γυναίκα και της έκανε την κατακόρυφο σείση για να ξεκλειδωθεί ο πλακούντας.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

«ΥΔΡΑΥΛΙΚΗ» ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΑΧΕΙΑΣ ΑΠΟΚΟΛΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ

Επειδή ο λόγος περί της ατελούς αποκολλήσεως του πλακούντα και της κατακλυσμαίας αιμορραγίας, κρίνουμε σκόπιμο, για ιστορικούς και μόνο λόγους, να αναφέρουμε για την παραπάνω μέθοδο, την οποία ισχυρίζεται ο καθηγητής της Ανατομικής Γεώργιος Λ. Σκλαβούνος ότι την είχε επινοήσει ο ίδιος. Την είχε ανακοινώσει στις 23 Φεβρουαρίου του 1919 στην Ιατρική Εταιρεία Αθηνών καθώς και σε όλα τα ξένα Μαιευτικά Περιοδικά (Η.Π.Α., Γαλλίας και Γερμανίας) χωρίς να αναφέρεται σε βιβλιογραφικά στοιχεία. Αποδείχθηκε όμως ότι τη μέθοδο αυτή την είχαν προ εκατό ετών και μετέπειτα χρησιμοποιήσει και άλλοι επιστήμονες, όπως ο Ιταλός καθηγητής της Ανατομίας Μοιον, καθώς και Αργεντινοί και τελευταίως το 1950 ένας Αμερικανός Bradley ως νέα μέθοδο¹¹¹⁻¹¹⁴.

Η μέθοδος αυτή, που συνίστατο στο να εισάγει ζεστό αλατούχο ορό στην ομφαλική φλέβα για να βαρύνει ο πλακούντας και να αποκολληθεί, ξένισε. Μη έχοντας τους ασθενείς να πειραματιστεί, παρακάλεσε τον φίλο του Τρύφωνα Ανδριανάκο, έναν σεμνό και άριστο Μαιευτήρα-Γυναικολόγο, ο οποίος πειραματίστηκε και απέδειξε ότι ήταν «χρήσιμη» η μέθοδος Σκλαβούνου, αφιέρωσε δε και 144 σελίδες του δεύτερου τόμου του συγγράματός του για την ιστορία της Μαιευτικής και Γυναικολογίας στην Ελλάδα. Αλλά, επειδή ουδέν κρυπτόν υπό τον Ήλιον, και επειδή είχαν πεθάνει νέες γυναίκες από ρήξη της μήτρας, από ρήξη του τραχήλου, από εμβολή αέρος και από θρομβώσεις, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ιταλία και στην Αργεντινή, εγκαταλείφθηκε και ξεχάστηκε τελείως η μέθοδος αυτή. Όπως δε μου ανέφερε και ο αείμνηστος φίλος μου Χαράλαμπος Γαλανόπουλος, υφηγητής της Μαιευτικής και Γυναικολογίας, ο Τρύφων Ανδριανάκος, που είχε αναλάβει τα πειράματα σε επίτοκες για λογαριασμό του Γεωργίου Σκλαβούνου, είχε πιεστεί πολύ από τον Σκλαβούνο (εικόνα 17). Εμείς, αναδιψώντας για τη μέθοδο αυτή, βρήκαμε ότι η μέθοδος αυτή είναι Ελληνικιάτη, Μυκηναϊκή, για αγελάδες και όχι ανθρώπους και την είχε επινοήσει η τροφός της θεάς Ήρας Ασωπίς, που έφερε το παρωνύμιο Εύβοια, διότι ήταν καταπληκτική γιατρός των αγελάδων. Ως γνωστόν, η τροφός της Ήρας συμφιλίωσε το ζευγάρι του Δία - Ήρας και ο Ζεύς χάρισε το νησί της Εύβοιας στην Ήρα, η οποία για να τιμήσει την τροφό της ονόμασε το νησί Εύβοια και διότι επινόησε τη μέθοδο να ρίχνει μέσα από τον ομφάλιο λώρο μία μικρή ποσότητα θαλασσίου ύδατος, προκειμένου να αποκολληθούν οι 170-180 κοτυληδόνες της αγελάδας, οι οποίες, προ της Ευβοίας, πέθαιναν από αιμορραγίες. Τη μέθοδο αυτή εφάρμοσε ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος Δημόκριτος, ο οποίος ήταν και βιολόγος και αγελαδοτρόφος στη Θράκη και είχε γράψει δύο βιβλία, το ένα για την αποκόλληση του πλακούντα στις αγελάδες και το άλλο για τη λύσσα των σκύ-

Εικόνα 26. Λευτερομπούκαλα. Η μαμή υποχρέωνε τη γυναίκα να φουά στο άδειο αυτό μπουκάλι προκειμένου να αποβληθεί και να ξεκολλήσει ο πλακούντας.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Εικόνα 27. Ξύλινες σφραγίδες «επιποματικές του κόλπου» για την αιμορραγία. Συνήθως ήταν ξύλινες σφραγίδες από Οικογενειακές Βιοτεχνίες Παραγωγής Σάπωνος και χρησιμοποιούν στη Μαιμική Τέχνη για επιποματισμό σε ατελή αποκόλληση του πλακούντα και για να γλυστρίσει ο πλακούντας όπως το σαπούνι (τοπικό έθιμο των εμπειρικών μαιών από τη Μυτιλήνη και τη Χίο). Τις είχα αγοράσει από τη γριά Μαιμή Αγόρω από το Πλωμάρι.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

λων. Ο Δημόκριτος είναι ο πρώτος στον κόσμο που ονοματοθέτησε τη λέξη κοτυλιδόνια και κατά τη γνώμη μας η μέθοδος αυτή της αποκόλλησης του πλακούντα είναι Ελληνική και πρέπει να φέρει το όνομα Έρας-Εύβοιας-Δημόκριτου μόνο για τα βοοειδή.

ΤΟ «ΠΡΟΣΩΠΟ» ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ

Μετά την έξοδο του πλακούντα, η μαμή με ιδιαίτερη προσοχή και σοβαρότητα εξέταζε την ακεραιότητα του υστέρου, μη τυχόν είχε μείνει κάποιο τμήμα μέσα στη μήτρα, αφού αυτό και μόνο θα δημιουργούσε σοβαρά προ-

Εικόνα 28. Άλλη μέθοδος που έχει επιβιώσει από τη Μυκηναϊκή Εποχή της Ήρας με βαρίδια των κανταριών - «Μυκηναϊκοί Μόλυβοι». Έδενε η μαμή με γαϊτάνι 1-3 βαρίδια από τον ομφάλιο λώρο και σήκωνε τη γυναίκα και της έκανε κατακόρυφο σείση για να αποκολληθεί σιγά σιγά με το βάρος ο πλακούντας. Η μέθοδος αυτή εφαρμοζόταν 15 λεπτά περίπου μετά την ομφαλοτομή. Η ανάγνωση της Αγίας Επιστολής λειτουργούσε σαν «θηρησκευτικό χρονόμετρο» για την εμπειρική μαμή.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

Εικόνα 29. Πλεγμένη κόκκινη φασκιά. Τη χρησιμοποιούσε η μαμή ως «ωκυτόκιο για τον πλακούντα» και ως προληπτικό μέσο για την αποφυγή της εν τω βάθει θρομβοφλεβίτιδας. Της έδενε την κλωστή στον αριστερό αστράγαλο του ποδιού και τη δίδασσε να κλωτσήσει κάθε λίγο και λιγάκι για να διώξει το «κουτσοδαμονάκι», ενώ ταυτόχρονα αποκολλούνταν και ο πλακούντας. Μετά την έξοδο του πλακούντα, έδενε το γαϊτάνι (κόκκινη κλωστή) στην ξύλινη στεφάνη της ανέμης και την υποχρέωνε για 3 μέρες να κλωτσά και να περιστρέφει την ανέμη, όπου και η αρχή του παραμυθιού «κόκκινη κλωστή δεμένη στην ανέμη τυλιγμένη».

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

βλήματα, όπως αιμορραγία, φλεγμονή κ.λπ. Κατά την επισκόπηση του υστέρου, εκτός από το ότι έπρεπε οι κοτυληδόνες να ήταν άριστες, με ομαλά τα χείλη του πλακούντα, επιπλέον έπρεπε η σπαργή, το χρώμα και η δομή τους να ήταν συμμετρικές και στιλπνές δηλαδή κατά τη λαϊκή έκφραση να είχαν «γεία». Τότε και μόνο η μαμή θεωρούσε ότι το έμβρυο τρεφόταν επαρκώς. Στην περίπτωση όμως που κατά την επισκόπηση του υστέρου οι κοτυληδόνες δεν ήταν αιματώδεις και ροδοκόκκινες, αλλά αναιμικές, «πανιασμένες», αυτό αποτελούσε ένδειξη φλεγμονής ή εμφράγματος ή ατελούς προσφύσεως στο ενδομήτριο και η διατροφή του εμβρύου γινόταν πλημμελώς^{118,119,120}.

Γενικά, όταν η διαμόρφωση της μητρικής επιφάνειας του πλακούντα παρουσίαζε ανωμαλίες και άλλα «λοβά» σημάδια και στίγματα ήταν ενδεικτικό ότι η ενδομήτρια ανάπτυξη του εμβρύου υπολείπονταν του φυσιολογικού. Μια τέτοια εικόνα κατά την επισκόπηση του «προσώπου» του πλακούντα, δηλαδή της μητρικής επιφάνειας, κατά την οποία το ύστερο (πλακούς) δεν ήταν καθαρό, να λάμπει σαν «αστέρι», συνήθως κατέληγε με το αρτιγέννητο

να είναι «σκασιμένο» ή «νεκροπατημένο», θα ήταν δηλαδή «άσωστο» (πρόωρο). Σε παρόμοια νεογέννητα, η υγεία τους ήταν επισφαλής τουλάχιστον για τον πρώτο χρόνο της ζωής τους. Ένας «καθαροπρόσωπος» πλακούντας, κατά κανόνα αποτελούσε εγγύηση για την ομαλή ανάπτυξη του βρέφους, ώστε το νεογνό να πορευθεί χωρίς πολλά

Εικόνα 30. Διάφορες ξύλινες σφραγίδες προσφόρων. Τις χρησιμοποιούσε η μαμή μετά την αποβολή του πλακούντα. Τις τοποθετούσε, 1-3 από αυτές, στο υπογάστριο της γυναίκας πιο πάνω από την ηβική σύμφυση και τις έδενε σφιχτά με το ζωνάρι του ανδρός της, ώστε να βοηθηθεί η μήτρα να επανέλθει στη φυσιολογική της μορφή. Κάτι παρόμοιο κάνουν σήμερα και οι Μαιευτήρες, τοποθετώντας ένα μεγάλο τούλιπο γάζας με πιεστικό επίδεσμο. Επιπλέον οι γιατροί κάνουν και ορμονοθετικές ενέσεις.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

και σοβαρά προβλήματα υγείας μέχρι να συμπληρώσει ηλικιακά τον πρώτο χρόνο της ζωής του¹²¹⁻¹²⁵.

Το «Χρόνιασμα» του βρέφους αποτελούσε τα παλιά χρόνια ένα ορόσημο, ένα σημάδι, το «τρόπαιο», δηλαδή το σημείο τροπής για ασφαλέστερη μελλοντική πνευματική και σωματική ανάπτυξη. Το «αχρόνιαγο» παιδί ήταν η μόνη αγχογόνος αιτία, στην ψυχή και το νου της μητέρας του. Από εδώ και η σχετική παροιμία «Θεέ μου μη δώσεις του παιδιού όσα βάζει ο νους της μάνας». Ένα τέτοιο παιδί, το να εορτάσει τα πρώτα του γενέθλια με υγεία ήταν η μόνη σκέψη των οικείων του. Ένδειξη του άγχους της για το «αχρόνιαγο» ήταν και οι πολλές κατάρες που εκστομούσε η μάνα για να φοβίσει το βρέφος και να το αποτρέψει από κάποιο ατύχημα. Κατά συνέπεια, τα πρώτα γενέθλια ενός παρόμοιου βρέφους ήταν καθοριστικά για τη μελλοντική ανάπτυξή του με υγεία. Γι' αυτό τα πρώτα γενέθλια ενός τέτοιου παιδιού τα γιόρταζαν με λαμπρότητα, κάνοντας και τη δοκιμασία της εκλογής του μέλλοντος επαγγέλματός του. Προς τούτο, με φροντίδα έστρωναν ένα χαμηλό σοφρά και τοποθετούσαν επάνω διάφορα μικροτεχνήματα, όπως λ.χ. ξύλινο αλετράκι, σπαθί, πλάκα και κοντύλι, όπλο, γκλίτσα, βιβλίο, ψαλτήρι, δίχτυ, κλαρίνο. Συνήθως τα αντικείμενα αυτά ήταν αντιπροσωπευτικά ενός από τα πλέον γνωστά επαγγέλματα των ενηλίκων της παραδοσιακής κοινωνίας. Άφηναν λοιπόν το βρέφος, είτε μπουσουλώντας, είτε περπατώντας, να πλησιάζει το σοφρά και παρατηρούσαν τι αυτό θα πρωτοπιάσει με τα χεράκια του κι από αυτό μάντευαν το επάγγελμα που θα ακολουθούσε στο μέλλον. Αν λ.χ. έπιανε το αλετράκι θα γινόταν γεωργός, αν έπιανε πρώτο το σπαθί θα διάλεγε αργότερα το επάγγελμα του αξιωματικού, αν την πλάκα με το κοντύλι θα γινόταν γραμματικός, αν τη γκλίτσα θα γινόταν τσοπάνης, αν το ψαλτήρι θα γινόταν αναγνώστης, αν το δίχτυ θα γινόταν ψαράς, οργανοπαίκτης κ.λπ.¹²⁶⁻¹³⁰

Τέλος, η εθμική αυτή πράξη της μαμής να ελέγχει την ακεραιότητα του πλακούντα είχε ύψιστη σημασία και για την άμεσο υγεία της λεχώνας, όπως το φόβο αιμορραγίας της υστεροτοκίας στην περίπτωση που κάποια κοτυληδόνα είχε παραμείνει στη μήτρα.

ΜΑΓΙΚΕΣ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΜΑΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ

Για την αποβολή του πλακούντα γινόταν βελονισμός του ομφαλίου λώρου με τις «Νύξεις», ήτοι μικρές βελόνες κομμούσεως, καθώς και ο περωνισμός με τα άγχιστρα των μεταλλικών αδραχιών.

Ο πλακούντας έπρεπε πάση θυσία να βγει. Στην περίπτωση που η αιμορραγία ήταν μεν μικρή αλλά παρατεταμένη, η μαμή κατέφευγε στο «Μαύλισμα» και στο «Φοβέρισμα» του υστέρου. Αφού προηγουμένως είχε διαβάσει την Αγία Επιστολή και είχε ψιθυρίσει μερικά Πατερικά (Πάτερ Ημών) - αυτά θεωρούνταν ως αγιωτικά «χρονόμετρα» - κρατούσε τον ομφάλιο λώρο, αλλά χωρίς να τον έλκει και πύρωνε στο καντήλι τις λεγόμενες «Νυξίες». Αν η λεχώνα ήταν αρχόντισσα και η μαμή αρχοντομαμή (εικόνες 18, 19) τότε τρυπούσε σε διάφορα μέρη τον ομφάλιο

Εικόνα 31. Διάφορα μαχαιρίδια τα οποία χρησιμοποιούσαν οι μαμές για την τομή του ομφάλιου λώρου, δηλαδή «φαλοτόμοι» ή «αφαλοτόμοι» (ομφαλοτόμοι), αφού πρώτα τα καφάλιζαν πάνω από τη φλόγα του καντηλιού που έκαιγε πλάι στην ετοιμόγεννη.

Εκ του Μουσείου της Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής.

λώρο, για να φοβερίσει το ύστερο και να το αναγκάσει να βγει¹³¹⁻¹³⁴. Αν ήταν φτωχούλα η λεχώνα, η μαμή τρουπούσε με τα άγκιστρα των μεταλλικών αδραχτιών αυτή τη φορά (εικόνες 18, 19) τον ομφάλιο λώρο, «φοβερίζοντας» το ύστερο (πλακούντα) για να βγει. Πριν εφαρμόσει το φοβερισμα, προτιμούσε να καλοπιάνει το ύστερο, το οποίο θεωρούσε ζωντανό και παρακαλούσε να βγει και έλεγε «έβγα ύστερο, σε περιμένει η Παναγία με τον Άη Γιάννη τον Πρόδρομο, όπως βγήκε ο Προφήτης Ιωνάς από την κοιλία του κύτους και ο Λάζαρος από τον τάφο» (εικόνα 21)¹³⁵⁻¹³⁸.

Από το 1825, πρώτα ο Home είχε περιγράψει την παρουσία νευρικών ινών που περιβάλλουν τον ομφάλιο λώρο, κυρίως στην περιφέρεια με τον πλακούντα. Το 1923 ο Augund απέδειξε με ειδική χρωστική την παρουσία νευρικών ινών στον ομφάλιο λώρο και το 1955 ο Kenbach, επίσης το 1963 ο Jacobson και τέλος ο Page το 1967. Επομένως είχαν βάσεις οι Νυξίες που έκαναν οι μαμές, διότι το νευρικό ερέθισμα μεταδίδονταν από τον ομφάλιο λώρο στον πλακούντα και από εκεί στα τοιχώματα της μήτρας, με αποτέλεσμα να αποκολληθεί ο πλακούντας και να ελευθερωθεί η γυναίκα.

ΟΙ ΤΕΛΕΣΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΤΗΣ ΜΑΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ ΤΟΥ

Σε περίπτωση αγοριού:

1. Έθαβαν τον πλακούντα στις τέσσερις γωνίες του σπιτιού για να ριζώσει το παιδί και να γίνει νοικοκύρης ή το τοποθετούσαν στο πάτερο της στέγης ή κάτω από μια ριζιμά πέτρα.
2. Το θάβανε στο γονολίθι, δηλαδή κοντά στο τζάκι.
3. Το δίπλωναν με ένα τουλουπάνι, το λιβανίζανε και το θάβανε σε ένα απάτητο μέρος ή το θάβανε σε περιβόλι ή στην αυλή του σπιτιού ή στο κοιμητήριο¹³⁹⁻¹⁴⁵.

Αν ήταν κορίτσι:

1. Τον τεμαχίζανε τον πλακούντα και τον ρίχνανε να τον φάει μια μαύρη σκύλα και λέγανε «Πάρε εσύ τα κορίτσια και δως μας τα αρσενικά».
2. Επίσης τον έριχναν για να τον φάει ένας μαύρος κόκορας.
3. Επίσης θάβανε τον πλακούντα στην εξώπορτα του σπιτιού για να μην παραστρατήσει το κορίτσι.

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ 80 ΧΡΟΝΩΝ ΤΩΝ ΜΗΤΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΒΡΥΚΩΝ ΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ ΣΥΝΕΤΕΙΝΑΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΗ ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΟΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Ο πρώτος από τους συγγραφείς της παρούσας μελέτης γεννήθηκε στις 14 Απριλίου του 1928 στον Πάο Καλαβρύτων, σε ένα περιβάλλον ακμής της φιλόσοφης, παραδοσιακής Μαιμικής Τέχνης, από την προγιαγιά του Δροσούλα και τη γιαγιά του Αικατερίνη που, λόγω των επιτυχιών τους, ο λαός τις αποκαλούσε «Τρανή Μαμή» και «Πέτυχη Μαμή» αντιστοίχως. Αυτές οι ευσεβείς Μαμές είχαν φέρει στο φως της ζωής εκατοντάδες φτωχά Καλαβρυτινόπουλα, σε χρόνους χαλεπούς για την πατρίδα μας. Πριν από λίγους μήνες, στις 14 Απριλίου 2009, αναπόλησα στοχαστικά στα 80ά γενέθλιά μου, το θείο Πετριλή Αθ. Οικονομόπουλο, το «στερονοπούλι» της Τρανής Μαμής προγιαγιάς μου Δροσούλας, που τελείωσε την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1885 με βαθμό «Λίαν Καλώς» και αναγορεύθηκε ο πρώτος Διδάκτωρ της Παιδιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1886 με επιβλέποντα Καθηγητή της Παιδιατρικής και Κοσμήτορα της Ιατρικής Σχολής τον αείμνηστο Αναστάσιο Ζίννη και με θέμα «Η πρόληψις

εκ της φυρματιώσεως των Παίδων» με τον βαθμό «Καλώς». Ο Περικλής Αθ. Οικονομόπουλος μετεκπαιδεύθηκε επί μία τριετία στην Κλινική MARFAN του Παρισιού και το 1894 ήταν ο πρώτος Παιδίατρος που εγκαταστάθηκε στην Πάτρα. Εκεί εργάστηκε ως Παιδίατρος και Παθολόγος επί τεσσαρακονταετία (1894-1934) και συνέβαλε στη μείωση της βρεφικής νοσηρότητας και θνησιμότητας. Ο Νικόλαος Μπεράτης Ομότ. Καθηγητής της Παιδιατρικής Πανεπιστημίου Πατρών, επίσημος προσκεκλημένος ομιλητής στην 4η Ημερίδα Ιστορίας της Παιδιατρικής με θέμα «Ιστορία της Παιδιατρικής στην Πάτρα» στο αμφιθέατρο του Χωρεμείου Ερευνητικού Εργαστηρίου της Α΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παίδων «Αγία Σοφία» το Σάββατο 28 Μαρτίου 2009 ανέφερε ότι ο Περικλής Αθ. Οικονομόπουλος ήταν ο πρώτος παιδίατρος, διδάκτωρ Παιδιατρικής, που εγκαταστάθηκε στην Πάτρα το 1894. Προ του 1900 ουδείς άλλος Παιδίατρος είχε εγκατασταθεί στην Πάτρα. Πέθανε σε ηλικία 96 ετών με πλήρη πνευματική διαύγεια. Με είχε δε παροτρύνει εμένα και την αδελφή μου Ελένη Οικονομοπούλου-Κοντούλη, να σπουδάσουμε Παιδιατρική, όπως και εγένετο και του οφείλουμε την υϊκή μας ευγνωμοσύνη.

Την εποχή εκείνη, η μητρική θνησιμότητα από την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία ήταν πολύ υψηλή. Το ίδιο και η περιγεννητική θνησιμότητα των βρεφών. Μετά από 80 χρόνια η μείωση ήταν καταπληκτικά χαμηλή. Στο ερώτημα “τι συνέτεινε για να γίνει αυτό” η απάντηση δεν είναι τόσο εύκολη, σε αυτό βέβαια ευνόησε αποτελεσματικά η χρήση των ευρέως φάσματος αντιβιοτικών, η καλύτερη και επαρκής διατροφή της εγκύου, η επιμελής περιγεννητική φροντίδα, η καλύτερη επίγνωση της αποτελεσματικής οργάνωσης των Νοσοκομείων, η αντιμετώπιση της τοξιναιμίας της κήσεως, η αντιμετώπιση του επιλόχειου πυρετού, οι αιμορραγίες της υστεροτοκίας και τέλος η Καισαρική τομή. Ασφαλώς οι παραπάνω μνημονευθέντες παράγοντες έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο για την καταπληκτική πρόοδο της μείωσης της μητρικής και περιγεννητικής θνησιμότητας, αλλά πιστεύουμε ότι αυτό το μεγάλο ποσοστό επιτυχίας προέκυψε και από την άριστη εκπαίδευση των σύγχρονων συναδέλφων Χειρουργών Μαιευτήρων-Γυναικολόγων, οι οποίοι με την πολυμέρεια των γνώσεων και την άριστη εκπαίδευσή τους έχουν εξυψώσει πολύ τη σύγχρονη Μαιευτική-Γυναικολογία και Νεογνολογία στην Ελλάδα¹⁴⁶⁻¹⁵⁵. Μεγάλο μέρος της επιτυχίας έχουν ασφαλώς διαδραματίσει, με τις άοκνες προσπάθειές τους και οι Αναισθησιολόγοι, οι Παιδίατροι, οι Παιδοχειρουργοί και τα Υπερσύγχρονα Εργαστήρια και το άξιο νοσηλευτικό προσωπικό, καθώς και η σύγχρονη υποδομή, κυρίως των ιδιωτικών Νοσηλευτηρίων για τη Μάνα και το Παιδί, με τη συμπαράσταση των Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών.

Πιστεύουμε με αυτή την αναδρομή ότι θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφερθούμε στις πρόσφατες έρευνες δεκάδων – εκατοντάδων ερευνητών του ανθρώπινου πλακούντα, όπως λ.χ. των Potter, Bapterls, Bloch, Thordike, Page κ.ά. οι οποίοι απέδειξαν ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος προς το έμβρυο αποδίδεται στην ανεπαρκή παροχή οξυγόνου, δεδομένου ότι ο πλακούντας είναι το απόλυτο όργανο που παρέχει το αναγκαίο οξυγόνο για τη ζωή του βρέφους από τους πρώτους εννέα μήνες, γι’ αυτό θα πρέπει να κατανοήσουμε την ενιαία ανατομολειτουργική σημασία του πλακούντα. Ο πλακούντας είναι ένα πολυδύναμο και πολύπλοκο όργανο με υψηλή Φυσιολογική, Ανοσοβιολογική και Ιστοχημική δομή.

Τέλος, πιστεύουμε ότι ο φυσιολογικός πλακούντας αποτελεί για τον άνθρωπο ιερό σύμβολο ζωής, αφού αναδείχθηκε ο αφανής ευεργέτης του ανθρώπου, που κατά την εμβρυϊκή του ζωή, όταν ο άνθρωπος είναι ένα άμορφο και αβέβαιο άθροισμα κυττάρων, χωρίς μορφή και συνείδηση, ο πλακούντας είναι ο τροφοδότης που χορηγεί επί εννέα συνεχούς μήνες το ζωογόνο οξυγόνο και τη φιλτραρισμένη τροφή προς το έμβρυο και έτσι αναπτύσσεται με θαλπωρή και ζεστασιά κάτω από την καρδιά της μάνας. Γι’ αυτό, θεωρούμε τον πλακούντα ως το Φύλακα Άγγελο του ανθρώπου κατά την ενδομήτριο ζωή του.

¹Dr Χρόστος Θ. Οικονομόπουλος Παιδοχειρουργός, Τακτικό Μέλος του Αμερικανικού Κολλεγίου των Χειρουργών (F.A.C.S.), τ. Επιμελητής των Πανεπιστημίων HARVARD, TUFTS, BOSTON και Mc GILL. Πρόεδρος της Ελληνικής Ονοματολογικής Εταιρείας.

²Αλεξάνδρα Χρ. Οικονομοπούλου, Ιατρός, Υπεύθυνη του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Ιατρικής, Υποψήφια Διδάκτωρ της Ιστορίας της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ειδικευομένη Χειρουργός στη Β΄ Χειρουργική Κλινική του Τζανείου Γενικού Νοσοκομείου Πειραιά και Τακτικό μέλος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, της Ελληνικής Ονοματολογικής Εταιρείας, της Ελληνικής Σπληνολογικής Εταιρείας, της Εταιρείας Πελοποννησιακών Σπουδών και της Ελληνικής Εταιρείας Ιστορίας της Παιδιατρικής.